

Als het regent en de zon schijnt 18: De heksen dansen

(with English summary)

*Als het regent en de zon schijnt,
dansen de heksen.*

Een geliefde bezigheid van heksen is dansen, zoals in Spanje:

*Plou y fa sol,
Las brujas ballan.*

Ook op de Grieks sprekende eilanden van de Terra d'Otranto zegt men: *exoréone e stiare* (dansen de heksen).¹ En ook in de omgeving van Venetië *balano le strie*.² In Godarville in Wallonië wordt gezegd:

*Il pieu, il lû,
Les sorciers dinsent à Felû,*

(een dorp in de buurt).³ Ook in de VS kent men het gezegde: *The witches are dancing*, net als in Estland, terwijl ze bij de Fin-Zweden dansen op de saunabrits, maar dat kan ook de kobold zijn. Volgens een Duitse spreuk uit Bienenbüttel (Kreis Ülzen) krijgen de oude wijven dan de danskriebels.⁴ In Nederlands Limburg zegt men:

*Als de zon schijnt en het regent,
dansen de heksen in de hel.*⁵

En in Rijnland zegt men: *de Hexæ danze on de Loft*.⁶

In een Deense sage dansen de elvenmeisjes (*ellepiger*) in het woud op een open plek in de zonneschijn na de regen en vermaken zich daar uitstekend. Kuusi verwijst naar een ander Deens verhaal, dat ook meer weg heeft van een sage. Op een kleine woudhoogte bij Drejø woonde vroeger het *hyldefolk*, klein en groen. Ze waren te zien als het regende en de zon scheen... De

¹ Mannhardt 1858: 395 nt. 1, naar mededeling van Milá y Fontanal in Barcelona? H-T ItGrie 1 (Rohlf's 1979: 89); vgl. H-T ItGrie 2 uit dezelfde regio: *Ixoréone i makáre* ([Dan] dansen de heksen). // ParemioRom: *Quando chove e está sol, bailam as manas em Campo Maior* [dansen de zusters in Campo Maior]: *Cuando llueve y está [hace] sol, bailan las hermanas en Campo Maior. Campo Maior, Portalegre, Portugal. (Moreira, 234 n°60).* // Spaans: *cando chove e raia o sol* is een marionettenspel van Viravolta Títeres ('dansende poppetjes').

² Vaux Italian 1 (Veneto dialect); Ferro Ruibal 2007, 72. // sanzo75: *Piove col sole le streghe ballano.* // *Quando piove col sole le streghe ballano.* Remo Bracchi, *Nomi e volti della paura nelle valli dell'Adda e della Mera.* 2009, 79: *quando il sole si accompagna alla pioggia e s marida la volp e bala i strii, si posa la volpe e ballano le streghe* (Brissago). ParemioRom: *Quando está a chover e a fazer sol / É as velhas a dançar em Rio Maior* (Portuguese): *Cuando está lloviendo y haciendo sol / Es [Están] las viejas bailando en Rio Maior. Rio Maior, Santarém, Portugal. (Leite VII, 182).* *Quando está a chover e a fazer sol, / Estão as bruxas a dançar em Campo Maior* (Portuguese): *Cuando está lloviendo y haciendo sol, / Están las brujas danzando en Campo Maior. Campo Maior, Portalegre, Portugal. (Leite VII, 85).* // *A chover A trovejar [onweren] E as bruxas A dançar / A chover A fazer sol As bruxas A comer pão mole* (joraga.net; Angelfire.com). *A chover e a trovejar, estão as bruxas a dançar! A chover e a fazer sol, fazem as bruxas o pão mole.* (WordPress.com, 31-10-2010) // *A chover trovejar bruxas çar chover fazer sol bruxas comer pã mole. (?)*

³ H-T Wall 1: *I pieu, i lû*; Beirens n°885 naar A. Harou, 'Weerkunde', in *Ons Volksleven X* (1898) 57 uit Godarville in Henegouwen; Knapp 1939, 74 heeft de volgende uitleg: De Fransen gebruiken voor zich kammen (*se peigner*) de uitdrukking: *se ficher une peignée* en bij het dansen wordt hetzelfde gezegd: *se ficher une danse*, dus het dansen te Felû zou eerst *les sorciers se fichent une danse* d.w.z. 'tournent en se battant' hebben betekend. ALW III, 28a: *i pyæ, i lû, lè sursyèr dāst a fèlû* (... les sorcières dansent à Feluy [= Ch '12] (Ni 72). Vgl. Bij het zien van 'feux-follets' [dansende lichtjes] riep een bewoner van Orcières (Hautes-Alpes) uit: 'Voilà les sorciers qui vont au sabat'. (Gennep 1948, 128 naar Ladoucette 1848, 590)

⁴ H-T USA 1; H-T EstDeu 1; H-T FinSchw 1; G-T FinSchw 1; H-T Deu 1: *Wenn't ut de lichten Wulkens rägent un de olen Wiwë dat Danzen kriegt, denn hett't Ort* (dan heeft het plaats, vergelijk St. Juttemis; zie supra). Röhrich 1973, I, 510: *Die Hexen tanzen* (zonder opgaaf; Schlesw.-Holst.?). // Cf. *Wenn faule Pferde anfangen zu traben, alte Weiber zu tanzen und weiße Wolken zu regnen, so ist kein Aufhören.* In het Deens: *Naar lade heste ville af sted, gamle qvinder dandse og hvide skyer regne, er ingen ophør.* (operone.de). // Adolfo Afogutu (Puerto Rico; May 19, 2008): *If it rains with the sun out, the witches are dancing.*

⁵ Blécourt 1981 n°11.4. Zuid Limburg: *Als het regent en de zon schijnt, wordt gezegd, dat de heksen in de hel dansen.* (*Eigen Volk* 2, 1930, 215)

⁶ RheinWb III, 609: Aden-Virnebg.

hoogte steeg in de lucht op en lag op palen, *og de små grønne puslinger dandsede nok så muntert der inde* (en de kleine groene kabouters dansten toch zo monter erin). In Cornwall is het wel een spreekwoord, dat de *piskies* (= *pixies* = ‘kabouters’) dansen en bij de Est-Zweden zijn het de *skratten* (Duits: *Schrat*).⁷ Mr. J. Buie uit Elgin (Schotland) beweerde als klein kind (d.i. 1883/84) de *fairies* vaak te hebben zien dansen op de top van een heuvel achter Rothes (Morayshire), die de Downie Hill werd genoemd. Hij zag ze alleen in de ‘zonneregen’ dansen, anders nooit.⁸ Argyleshire (Gaelisch): ‘*An t-uisge a sileadh, 's a ghrian a dearsaich, Bitheadh na daoine beag ri dannsadh*. (The rain dropping and the sun shining, The little men will be dancing)’.⁹

English summary

A favourite occupation of the witches is dancing, as in Spain: When it rains and the sun shines, the witches are dancing. Also on the Greek speaking islands of the Terra d’Otranto the witches dance, as well as around Venice. In Godarville in Belgian Wallonia they say, ‘it rains, the sun shines, the witches are dancing at Felû (a nearby village). Also in the US they know the saying, ‘the witches are dancing’, as well as in Estonia, while with the Fin-Swedes they are dancing on the sauna-bench, but that might also be the goblin. According to a maxim from German Bienenbüttel the old women get the jive-jitters. In the Dutch province of Limburg they say, ‘when the sun shines and it rains, the witches dance in Hell, while in nearby German Rhineland they dance in the garden.

In a Danish legend the fairy-girls dance in the wood on an open space in the sunshine after the rain and have a jolly good time. Kuusi refers to another Danish story that also resembles more a legend: on a small forest height near Drejø there used to live the ‘hyldefolk’, little green people. They could be seen when it rained and the sun shone... The height would rise in the air, supported by pillars, and the little green goblins danced oh so lively in it. In Cornwall though it is a proverb that the *piskies* (= *pixies*) dance, and with the Estonian Swedes the ‘*skratts*’ (a kind of goblins) dance. Mr. J. Buie from Elgin (Scotland) claimed as little child (i.e. 1883/84) often have seen the fairies dance on the top of a hill behind Rothes (Morayshire), called the Downie Hill. He only saw them dancing during the ‘sun-rain’, not at other times. In Argyleshire they have a saying: the rain dropping and the sun shining, the little men will be dancing.

⁷ G-T Dän 1, G-W Dän 1; G-T Eng 1; G-T EstSchw 1 (*skratta* = lachen). Kuusi 1957, 234 wijst op de in de Provence gebruikte zegswijze *la Vièio danso* voor het trillen van de lucht, wat in Italië *balla la vècchia* of *bala la stria* ‘de heks danst’ heet (zie Rohlf’s 1979, 82f). Röhrich 1973, I, 511: *Die Trolle tanzen* (Zweden). In het Ned. wordt het wel *heksenkater* genoemd (Internet: Kees Poek 1987).

⁸ Agricola 1967, 157 n°234.II naar E.J. Begg, ‘Folktales, collected in Strathspey, Scotland’, in: *Folk-Lore* 50 (1939) 77. Kinderen zien de *fairies* vaak dansen (ID., n°234.I), bij zonsondergang (ID., 158, begin n°237; 175 n°268, vgl. n°269: Een man gaat terug naar de fairy-heuvel, waar hij zijn vriend een jaar geleden in de schemering is kwijtgeraakt en vindt hem op dezelfde tijd terug; die kan niet geloven een jaar gedanst te hebben).

⁹ Maclagan 1901, 201: ‘The little men’ are probably fairies.